

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка**

Кафедра спеціальної освіти

СПІВОРГАНІЗАТОРИ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ:

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**

**Львівський національний університет імені Івана Франка
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»**



**ІНКЛЮЗИВНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД,
СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА, ІННОВАЦІЙНІ
ПРАКТИКИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**І Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції**

**м. Кропивницький
2026**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка**

Кафедра спеціальної освіти

СПІВОРГАНІЗАТОРИ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ:

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**

Львівський національний університет імені Івана Франка

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

**ІНКЛЮЗИВНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД,
СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА, ІННОВАЦІЙНІ
ПРАКТИКИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**І Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції**

19 березня 2026 року

(електронне видання)

м. Кропивницький

УДК 376.2
М 34

Інклюзивна та спеціальна освіта: психолого-педагогічний супровід, соціальна підтримка, інноваційні практики. Збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (19 березня 2026 року, м. Кропивницький). Кропивницький: ФОП Піскова М. А., 2026. 159 с.

У збірнику вміщено матеріали І Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Інклюзивна та спеціальна освіта: психолого-педагогічний супровід, соціальна підтримка, інноваційні практики», яка відбулася 19 березня 2026 року на кафедрі спеціальної освіти факультету освітніх наук та мистецтв Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Рекомендовано до друку вченою радою
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
(протокол № 11 від 30 березня 2026 року).

Тези подані в авторській редакції

© Кафедра спеціальної освіти, 2026

© Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка, 2026

ЧЕКАН Оксана –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної та спеціальної освіти

Мукачівського державного університету;

вчитель-логопед логопедичного пункту

управління освіти, молоді та спорту

виконавчого комітету

Мукачівської міської ради

ОСТРОВКА Олександра –

студентка III курсу першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності Спеціальна освіта

Мукачівського державного університету

МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛОГОПЕДА, РОДИНИ ТА ГРОМАДИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Ефективність логопедичної допомоги в умовах інклюзивного освітнього середовища визначається не лише професійною компетентністю фахівця, а й якістю взаємодії між усіма учасниками супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Корекційна робота набуває результативності за умови узгодженості дій логопеда, родини та представників громади, адже мовленнєвий розвиток дитини відбувається у різних соціальних контекстах і потребує системної підтримки.

Практика інклюзивного навчання виявляє низку труднощів у побудові такої співпраці. Спостерігається фрагментарність комунікації між логопедом і батьками, недостатня поінформованість родини щодо особливостей мовленнєвого порушення та шляхів його подолання, обмежене залучення ресурсів громади до процесу корекційного супроводу. У результаті корекційна діяльність часто зосереджується лише в межах занять, без належного продовження в сімейному середовищі та поза межами закладу освіти.

Проблема полягає у відсутності структурованої моделі взаємодії логопеда, родини та громади, яка б забезпечувала цілісність, послідовність і взаємну відповідальність у процесі підтримки дитини з особливими освітніми потребами. Актуальним є визначення принципів, змісту та механізмів такої взаємодії з урахуванням специфіки інклюзивного освітнього середовища. Аналіз та обґрунтування відповідної моделі створює підґрунтя для підвищення ефективності логопедичного супроводу та досягнення стійких результатів мовленнєвого розвитку дитини.

У процесі аналізу моделі ефективної взаємодії логопеда, родини та громади особливої уваги потребує зміст і характер співпраці з батьками. На думку І. Денищук, педагогічним працівникам у роботі з родинами дітей з

особливими освітніми потребами необхідно демонструвати професійну компетентність і створювати умови для соціально-педагогічної підтримки сім'ї [1, с. 81-83]. Йдеться не лише про надання рекомендацій щодо мовленнєвого розвитку, а про системну допомогу, що враховує інтереси, запити та реальні труднощі родини.

Сім'я виступає провідним середовищем розвитку дитини, у якому закладаються основи її соціалізації та формуються первинні мовленнєві навички. Ефективність логопедичної роботи значною мірою залежить від виховного потенціалу родини, її готовності до співпраці, рівня усвідомлення особливостей розвитку дитини та здатності забезпечити підтримувальне комунікативне середовище. Варто зауважити, що труднощі психофізичного розвитку впливають не лише на дитину, а й на емоційний клімат сім'ї. Підвищена потреба дитини у захисті, невпевненість у власних можливостях, схильність перекладати відповідальність на інших, складнощі у міжособистісній взаємодії можуть зумовлювати напруження у стосунках та формування неадаптивних моделей спілкування.

У цьому контексті логопед виступає не тільки фахівцем з корекції мовлення, а й посередником у налагодженні конструктивної взаємодії між дитиною та її оточенням. Важливим є формування в батьків адекватного бачення можливостей дитини, розуміння її перспектив розвитку та усвідомлення необхідності послідовної підтримки. На думку І. Ігнатенко, робота з батьками має бути спрямована на гармонізацію сімейних взаємин, створення емоційно комфортної атмосфери та підвищення поінформованості дорослих щодо потенціалу дитини [2, с. 22-24]. Окремого значення набуває залучення батьків до активної участі у корекційно-розвивальному процесі, що сприяє закріпленню сформованих навичок у повсякденному житті.

У межах описаної моделі взаємодії доцільно передбачити консультативний, просвітницький та партнерський компоненти співпраці з родиною. Консультативний компонент передбачає індивідуальні зустрічі, аналіз динаміки мовленнєвого розвитку та спільне планування подальших кроків. Просвітницький напрям охоплює підвищення психолого-педагогічної культури батьків, роз'яснення механізмів формування мовлення та способів стимуляції комунікативної активності дитини. Партнерський компонент орієнтований на розподіл відповідальності та узгодження дій між логопедом і родиною.

Водночас ефективна модель взаємодії не обмежується двостороннім зв'язком «логопед – сім'я». Вона передбачає інтеграцію ресурсів громади: співпрацю з іншими фахівцями супроводу, участь у міждисциплінарних командах, взаємодію з соціальними службами та громадськими ініціативами. Такий підхід забезпечує безперервність підтримки, розширює можливості соціалізації дитини та сприяє формуванню толерантного ставлення до осіб з мовленнєвими порушеннями в освітньому середовищі.

Розширення моделі взаємодії за межі безпосереднього контакту логопеда і родини зумовлює необхідність включення громади як активного суб'єкта

підтримки дитини з особливими освітніми потребами. Логопедичний супровід не може бути ізольованим від соціального середовища, у якому дитина живе, спілкується та соціалізується. Саме тому ефективність корекційної роботи значною мірою визначається тим, наскільки громада готова створювати умови для прийняття, доступності та рівних можливостей.

Як зазначає В. Козій, партнерська модель взаємодії «освітнє середовище – родина – громада» є концептуальною основою сталого розвитку інклюзивних практик [3]. Авторка наголошує, що така взаємодія повинна будуватися на принципах рівноправності, взаємної поваги та спільного прийняття рішень [3]. Це означає відхід від формального інформування громади про потреби дітей і перехід до реального включення її ресурсів у процес підтримки. У цьому контексті громада розглядається як соціальна інфраструктура, здатна забезпечити як фізичну доступність простору, так і формування толерантного ставлення до дітей з мовленнєвими порушеннями.

Важливою складовою такої взаємодії є мультидисциплінарний підхід. Комплексний супровід передбачає координацію зусиль логопеда, психолога, соціального педагога, медичних працівників, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів та представників соціальних служб [3]. Участь громади у цьому процесі розширює можливості підтримки, оскільки дозволяє поєднати освітні, соціальні й медичні ресурси. Родина в такій моделі виступає не лише джерелом інформації про особливості розвитку дитини, а партнером у визначенні стратегій допомоги та реалізації рекомендацій у домашньому середовищі.

Окремого значення набуває інформаційно-просвітницький напрям взаємодії з громадою. Формування інклюзивної культури потребує системної роботи зі зміни стереотипних уявлень щодо дітей з особливими освітніми потребами. Проведення тематичних зустрічей, публічних обговорень, тренінгів, а також використання цифрових платформ для поширення достовірної інформації сприяє підвищенню рівня обізнаності та соціального прийняття.

Цифрові технології розширюють можливості такої співпраці, забезпечуючи постійний зв'язок між фахівцями, батьками та представниками громади. Онлайн-консультації, спільні інформаційні ресурси, дистанційні форми просвіти дозволяють підтримувати безперервність комунікації та оперативно реагувати на потреби дитини. Це особливо важливо для територіальних громад із обмеженим доступом до спеціалізованих послуг.

Отже, модель ефективної взаємодії логопеда, родини та громади в умовах інклюзивного освітнього середовища ґрунтується на розумінні мовленнєвого розвитку дитини як процесу, що відбувається у багатовимірному соціальному просторі. Корекційна робота не може обмежуватися лише індивідуальними заняттями, оскільки її результативність безпосередньо залежить від узгодженості дій усіх учасників супроводу та системності підтримки в різних сферах життєдіяльності дитини.

Доведено, що провідну роль у забезпеченні сталих результатів відіграє партнерська взаємодія логопеда з родиною. Активне залучення батьків до корекційного процесу, підвищення їхньої психолого-педагогічної компетентності, формування адекватного бачення можливостей дитини та спільне планування індивідуальної траєкторії розвитку сприяють закріпленню мовленнєвих навичок у повсякденному середовищі. Родина виступає не пасивним отримувачем рекомендацій, а рівноправним учасником прийняття рішень і реалізації корекційних стратегій.

Не менш значущим компонентом моделі є інтеграція ресурсів громади. Партнерство з фахівцями різного профілю, соціальними службами, громадськими ініціативами та використання можливостей локальної інфраструктури забезпечують комплексний підхід до підтримки дитини з особливими освітніми потребами. Залучення громади сприяє формуванню інклюзивної культури, підвищенню рівня соціального прийняття та створенню безпечного і доступного середовища.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Денищук І. Стратегії ефективної взаємодії з батьками осіб з особливими освітніми потребами на рівні закладу освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. № 69. С. 80-90.

2. Ігнатенко К. Робота спеціалістів загальноосвітнього закладу з родинами дітей, що мають особливі освітні потреби. *Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації*: Матеріали всеукр. наук. конф., м. Дніпро. 2016. С. 2224.

3. Козій В. Роль громади та сім'ї у процесі організації інклюзивного освітнього середовища в умовах сільської школи. Педагогічна Академія: наукові записки. 2025. № 23. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1399/1268> (дата звернення: 05.03.2026).

ЧЕРНЯК Галина –

вчитель початкових класів
Великовисківського ліцею
Великовисківської сільської ради
Новоукраїнського району
Кіровоградської області

ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Інклюзивне освітнє середовище передбачає навчання дітей з різними освітніми потребами разом, що потребує особливої уваги до формування безпечного психологічного клімату. Такий підхід сприяє розвитку взаєморозуміння та толерантності. Проте іноді діти з особливими освітніми



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>